

Hallittua kaatumista ja kaaosta – eteenpäin

Lapsi- ja perhepalvelut johtamisen näkökulmasta

Lapset, nuoret, perheet – hyvinvointi, elinvoimaisuus ja tulevaisuus 8.5.2019, Oulu

Matti Heikkinen, perhepalvelujohtaja

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä

Miten hyvin tunnet lasten ja nuorten maailman?

Red_Dead_Redemption_2
Donald_Trump
Robin Facebook L.O.L._Surprise
Word_Cookies Pew_Die_Pie Snapchat Spotify
Euro_Truck_Simulator_2 GTA5
Messenger
ENCE Muumit
Fortnite
hikikomori
Granny
ylilauta meemit
Lakho JVG Gmail TOR
Lego Instagram
Rolling_Sky Reddit
Tonne
Snake_US_Block
Uber Mmias Frozen
Little_Big_Shibidi
Netflix Hatchimals
8_Ball_Pool
Google_Maps
Apex_Legends
PUBG
Youtube

Kuinka monta tunnistit?

___ / 40

Sisältö

Miksi johtamista tarvitaan?

Hallittua kaaosta?

Käytännön työkaluja

Miksi johtamista?

- johtamisen onnistumisen edellytys on kyky osata muuttua
- sosiaali- ja terveystalouden erityisiä piirteitä julkisella sektorilla (Niiranen ym.):
 - poliittinen tulosvastuu
 - rajallinen asiakas-/potilasorientaatio
 - lakisidonnaisuus
 - oikeudenmukaisuus
 - toiminnan avoimuus ja läpinäkyvyys
- johtamisessa voidaan karkeasti erottaa johtamisen ala, johtamisen kohde sekä kyky tehdä valintoja
- strategia ei toimi ilman johtamista
- vain ymmärretty strategia voi toimia (ks. Rimpelä ym.)

Viestinnän käskyä 10

1. **Ole aktiivinen!** Kerro kun sinulla on kerrottavaa - muista myös hyvät uutiset!
2. **Ennakoi!** Jos valmistelet ristiriitaista päätöstä, huomioi viestintä alusta pitäen!
3. **Vaikuta!** Toista samaa perusviestiä monta kertaa!
4. **Ota muut mukaan!** Neljä silmää näkee enemmän kuin kaksi.
5. **Kuuntele palautetta!** Ylimielisyys voi kaataa hyvinkin hankkeen.
6. **Älä provosoidu!** Muista, että asioita voidaan katsoa monesta eri näkökulmasta!
7. **Älä salaile turhaan!** Muista kuitenkin, mikä on lakisääteisesti salassapitettavaa!
8. **Älä piiloudu kapulakielen taakse!** Selvästi sanottu on selvästi ajateltu.
9. **Älä polta siltoja!** Yksin on vaikea pärjätä tässä maailmassa.
10. **Älä masennu!** Kaikki ei mene niin kuin toivotaan, mutta aina voi yrittää uudelleen.

Kuva. Kainuun soten viestinnän 10 käskyä

*“Jos tästä selviät hengissä, niin se on uskomaton suoritus”
(kollega syksyllä 2012)*

Kainuun sote

Hallittua kaaosta eli kokemuksia perhepalveluiden johtamisesta

*“Sosiaalihoitajana et tule koskaan saamaan niitä resursseja, mitä haluaisit”
(eläkkeellä oleva kollega)*

Terveysthuollon erikoispalvelut ja kuntoutus

erikoissairaanhoido
apuvälinepalvelu
fysioterapia
kotisairaanhoido
lasten ja nuorten psykiatria
lääkärin vastaanotto
perhe-, ryhmä-, ravitsemus- ja puheterapiat
vammaspalvelut...

Sosiaalihuollon erityispalvelut

ensi- ja turvakotipalvelut
lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu (avo-, sijais- ja jälkihuolto)
perhekuntoutus
päihde- ja mielenterveyspalvelut
toimeentulotuki
työvoimapaalvelut...

Korjaavat palvelut

€€€

Kohdennettu tuki

ehkäisevä päihdetyö
ehkäisevä toimeentulotuki
erityisryhmien palvelut
erityisvarhaiskasvatus
perheneuvola

Kohdennettu tuki

varhainen tuki päivähoitossa
etsivä nuorisotyö
oppilas- ja opiskelijahuolto
perhetyö
kotipalvelu
tukihenkilö tai -perhe
erityis- ja lisäopetus
tuki opetuksessa

Kohdennettu tuki

€€

Arjen tuki ja yhteisöllinen toiminta

€

Lakisääteiset universaalit palvelut

€

Arjen tuki ja yhteisöllinen toiminta

aamu- ja iltapäivätoiminta
avoin varhaiskasvatus
järjestöjen ja yhdistysten toiminta
kansalaisopisto ja kirjasto
kotiapu, siivousapu
kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-ajan palvelut
oppilas- ja opiskelijahuollon yhteisöllinen toiminta ja vertaistuki

Universaalit palvelut

äitiys- ja lastenneuvola
päivähoito
oppilas- ja opiskelijahuoltopalvelut
kouluterveydenhuolto
opiskeluterveydenhuolto
psykososiaaliset palvelut
suun terveydenhuolto...

Soten suurin **säästöpotentiaali** on ympärivuorokautisen palvelutarpeen ehkäisy ja avomuotoisten palveluiden kehittäminen lähes kaikissa palvelukokonaisuuksissa. (Paulus ym. 2016)

Johtamisen keinoja:

- lapsivaikutusten arviointi
 - lapsibudjetointi
 - hyvinvointitieto
 - palvelutieto
 - lasten ja nuorten osallisuus
 - verkostojohtaminen
 - toimintakulttuuri
 - kehitysyhteisöjen merkitys
- (Lapsistrategia 2040)

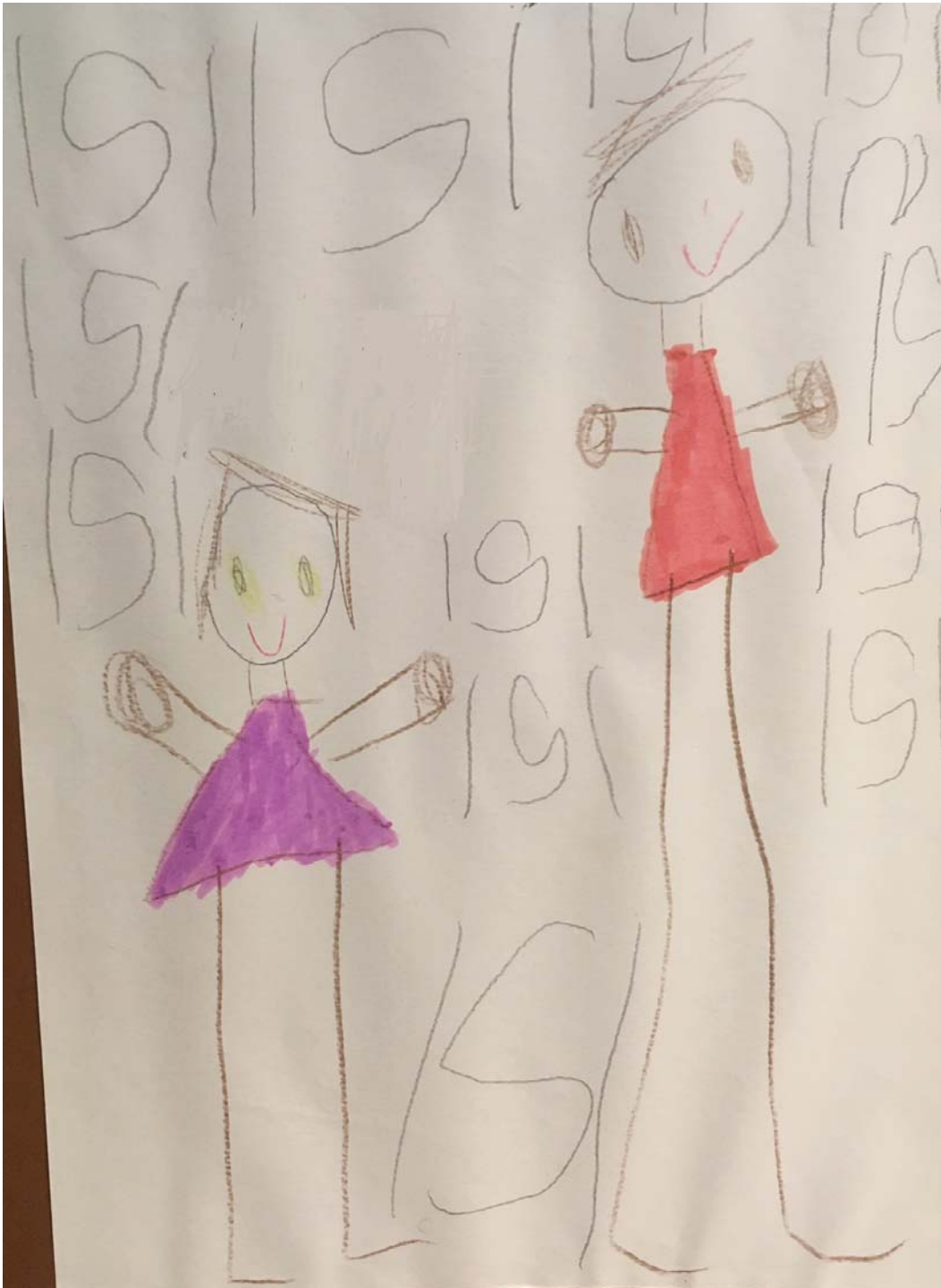
Yksittäisen kunnan ja kuntalaisen näkökulmasta tarjolla oleva palveluvalikoima saattaa vaihdella merkittävästi kunnan/alueen sisällä.

Huom.

”Suurin osa hyvinvoinnista tuotetaan muiden kuin sosiaalipoliittisten mekanismien välityksellä työ-, rahoitus- ja asumismarkkinoilla”

- työ = identiteetti
 - asumismarkkinat = koti
 - rahoitus =
kulutusmahdollisuudet
- (ks. Saari & Taipale 2013)

Maaliskuu, 2019

Kainuulaisten lasten lyhyt ja kurja elämä

Muutamia hauskoja faktoja:

- väestöennusteen mukaan Kainuuseen syntyy 500-600 lasta vuosittain v. 2019-2040
- vastasyntyneen lapsen elinajanodote on valtakunnan matalin (80,1 v.) ja erityisesti poikien elinajanodote on matala (76,6 v.)
- raskaana olevat äidit tupakoivat Kainuussa muita yleisemmin (13 % synnyttäjistä)
- lähes joka toinen synnyttäjä (47 %) oli Kainuussa ylipainoinen (BMI ≥ 25) v. 2017
- imeväisyyskuolleisuus on ollut viime vuodet valtakunnan matalimpia
- vanhemmat ovat hieman useammin ylipainoisia (17 %) ja merkittävästi psyykkisesti kuormittuneempia (7,6 %) kuin koko maassa

* Lisätietoa: Tilastokeskus, THL, Kouluterveyskysely

Asiat, jotka ovat hyvin

- päivittäinen kouluruoka maistuu (80 %)
- huumeiden kokeilu on harvinaista (5,5%)
- sukupuoliyhdyntät ovat harvinaisia (15 %)
- toistuva kiusaaminen on harvinaista (3,3 %)
- pitkät liikuntavälitunnit toteutuvat hyvin

8.-9. luokkalaisista lapsista Kainuussa (Kouluterveyskysely 2017). Huom. merkittäviä eroja on kuntien sekä lukion ja ammatillisen oppilaitosten opiskelijoiden välillä.

Asiat, joissa tarvitaan apua

- läheinen ystävä puuttuu (n. 10 % lapsista)
- päivittäinen tupakointi on yleistä (11 %)
- nuuskaaminen on yleistynyt 2. asteella (8 %)
- vähäinen liikunta vapaa-ajalla (75 %)
- kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus (10 %)
- joka viides lapsi on ylipainoinen (20 %)

Kainuulaisten lasten lyhyt ja kurja elämä

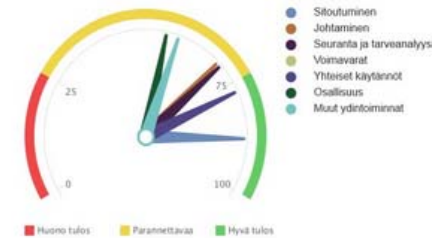
Maaliskuu, 2019

Asiat, joista pidän

- terveyden edistämisen aktiivisuus on koko maan tasolla:

Perusopetus : Kainuun maakunta 2017

Asiat, joista en pidä

- varhaiskasvatukseen osallistutaan harvemmin kuin koko maassa (65 %)
- lastensuojelun tarve on yleisempää kuin koko maassa
- koulun fyysisissä työoloissa on puutteita
- huoltajien ja oppilaiden vaikutusmahdollisuuksissa on paljon parannettavaa

* ks. Hyvinvointikompassi
ks. TEA-viisari

Kainuun alueen kehitettäviä asioita:

- lasten ja nuorten terveyskäyttäytyminen ja terveys paranevat ja sairastavuus vähenee
- Kainuun maakunta ja kunnat ovat lapsiystävällisiä
- lasten kouluvalmiuksia kehitetään ja käytössä on toimiva oppimisen kolmiportainen tuki
- vanhemmuutta tuetaan ja perhekeskustoimintaa kehitetään
- lastensuojelun tarve vähenee

* ks. Lapset ensin - Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Arkisia tekoja

- Jokainen (kainuulainen) voi omalla toiminnallaan edistää lasten ja nuorten hyvinvointia
- Arjen yksinkertaiset teot liittyvät ilmiöihin ja asioihin, joihin vaikuttamalla erot lasten ja nuorten hyvinvoinnissa kaventuisivat koko maahan nähden.
- Arjen teot liittyvät vanhemmuuteen, perheen yhteiseen toimintaan, arkeen ja yksinkertaisiin asioihin.
- *Puhutaanko ruutuajasta 2h/pv vai YouTuben tekoälystä mediakasvattajana?*
- *Sosiaalinen markkinointi?*

Mistä on arjen teot tehty

Säännöllisestä yöunesta ja leuosta

Yhteisistä ruokahetkistä

Leikkimisestä ja liikkumisesta

Maltillisesta ruutuajasta

Ystävistä ja sukulaisista

Yhteisistä lukuhetkistä

Savuttomasta, päihteettömästä elämästä

Koulunkäynnistä ja yhteydenpidosta

Turvallisista aikuisista, kuulevista korvista

Kulttuuripalvelujen hyödyntämisestä

OMAN JAKSAMISEN HUOMIOIMISESTA

Avun pyytämisestä ja vastaanottamisesta

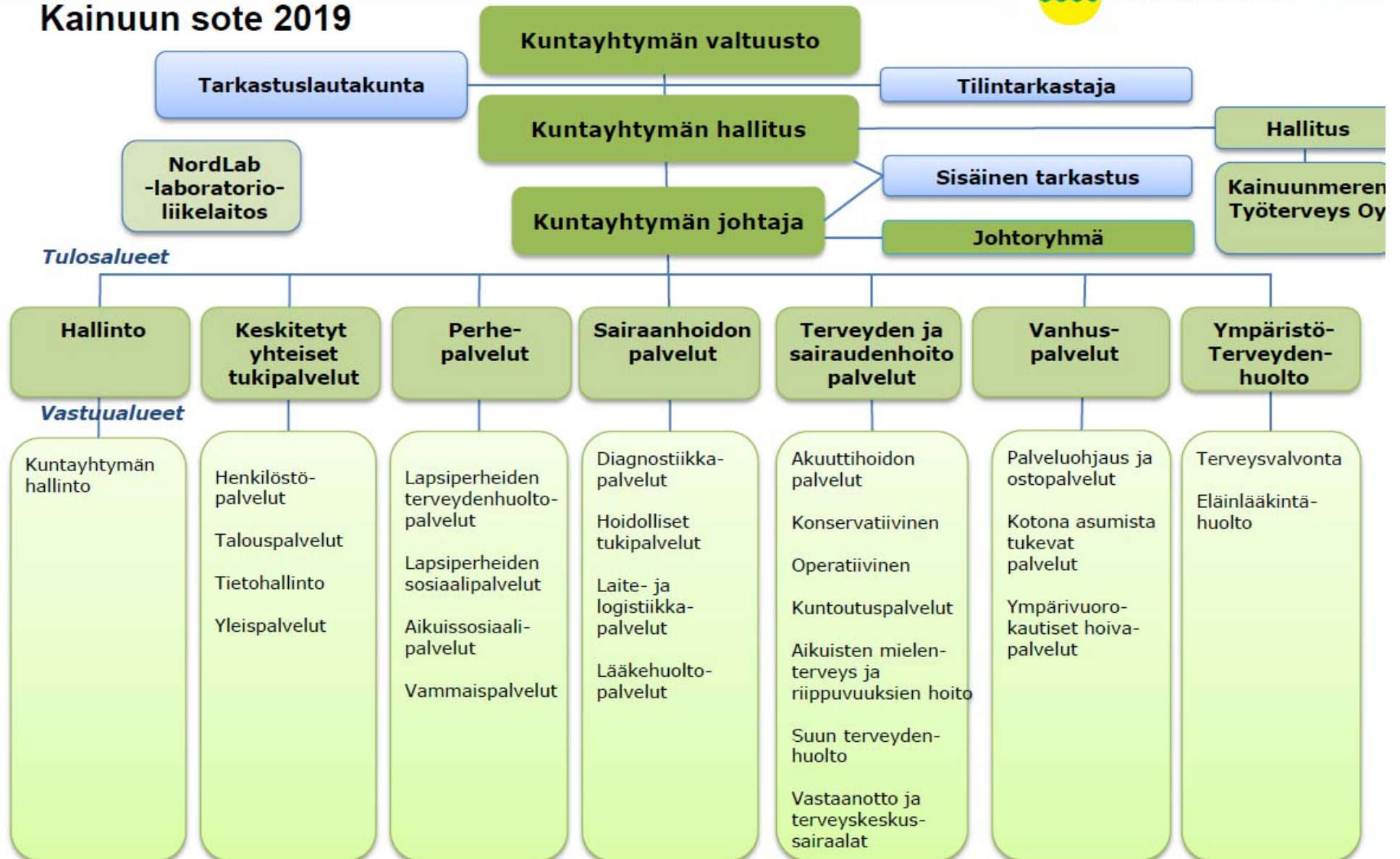
VÄLITTÄMISESTÄ

Kuvio. Arjen tekoja lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi
(ks. [Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017-2021](#))

Kainuun sote 2019

Käytännön työkaluja ja ideoita arkeen

- *Johtajien tulee keskittyä liiketoiminnan kannattavuuden parantamiseen siinä missä kaikkien työntekijöiden on keskityttävä parhaan mahdollisen palvelun tarjoamiseen asiakkaille ja potilaille (Barnas & Addams 2017, 21)*
 - prosessien hallinta + ihmisten johtaminen + toimintaan perehtyminen = toimiva liiketoimintajärjestelmä
 - Vakiointi (johtaminen, ongelmanratkaisu, läpinäkyvyys)
 - Työkalut ja keskeisiä ajattelumalleja: mm. Power BI, Tiddlywiki, GTD, Lean, ARC ja kokonaisarkkitehtuuri, työn tuunaaminen, 70/20/10, extreme ownership...
 - Uteliaisuus (=miksi), itsetuntemus, jatkuva opiskelu ja toisilta oppiminen
-

Kiitos!

Matti Heikkinen
perhepalvelujohtaja
Kainuun sote
p. 044 750 2424

matti.heikkinen@kainuu.fi

http://twitter.com/MJ_Heikkinen

<http://fi.linkedin.com/in/mattiheikkinen>

Kirjallisuus ja inspiraation lähteet

Ahonen ym. 2017: Näin tehdään saumaton sote – Kainuun hiljainen tieto 2003-2017.

Niiranen, Vuokko ym. 2010: Johtaminen sosiaalialalla.

Tukia ym. (toim.) 2012. Sosiaalisen markkinoinnin ABC.

Perälä Marja-Leena, ym. 2012: Lasten, nuorten ja perheiden palveluja yhteensovittava johtaminen.

Simon Sinek 2011: Start With Why

Jocko Willink & Leif Babin 2015: Extreme Ownership. How U.S. Navy SEALs Lead and Win.

Torkkola Sari 2016: Lean asiantuntijatyön johtamisessa.

Barnas Kim & Addams Emily 2017: Enemmän kuin sankareita.

Suneja Anees & Suneja Carolyn 2017: Lean ja terveydenhuolto.

Kevin Horsley 2014: Unlimited Memory.

Juho Saari, Sakari Taipale ja Sakari Kainulainen (toim.) 2013. Hyvinvointivaltion moderneja klassikoita.

Torkki Paulus ym. 2016. Sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämis- ja säästöpotentiaalin arviointi.

Matti Rimpelä, Markku Rimpelä & Juuso Heinisuo. 2018. Onko strategioista tullut tragedioita? Lapsiperheet ja lapset kuntien strategiatyössä.

Heidi Ristolainen ym. 2013. Mitä tiedämme politiikkatoimien vaikuttavuudesta lasten ja nuorten syrjäytymisen sekä hyvinvointierojen vähentämisessä?

Tim Ferriss: <https://tim.blog/>